

KLAVERBLAD en FERRARISBOS Fotografielaan, *vraag naar openheid en een aanpassing van de plannen*

Wilrijk

Natuur en open ruimte zijn schaars in de Zuidrand van Antwerpen, het behoud ervan is dus meer dan gewenst. De meest zuidelijke zone ervan, gelegen ten westen van de A12 en langsheen de grens met Aartselaar, werd door de overheid steeds erkend als een belangrijke groene vinger, die zich uitstrekt van het brongebied van de Hollebeek en Kasteel Cleyael tot aan het Europees erkende reservaat Fort 7 en het Schoonselhof : getuige de implantingszone voor het zuidelijke deel van het Stadsrandbos. Binnen dit gebied van weilanden en open ruimten, liggen bovendien nog enkele ecologisch en historisch interessante restanten zoals het bron/kwelbosje langsheen de Fotografielaan, dat hier reeds lag ten tijde van de beroemde kaartenmaker Ferraris midden de 18de eeuw en lang op het gewestplan erkend was als parkgebied. We duiden dit "voormalige" parkgebied voor de eenvoudigheid verder aan als "Ferrarisbos Fotografielaan".

Op 29 april 2005 werd het BPA Fotografielaan goedgekeurd door ministrer Van Mechelen, met wat betreft het bosje de volgende uitspraken :

"Overwegende dat het gebied van het onderhavig BPA "Fotografielaan" gelegen is in industriegebied en parkgebied; ... dat door dit BPA de bestaande industriezone beter kan worden benut aangezien het ingesloten parkgebied de ontwikkeling van het industriegebied hypothekeert; dat er een geleidelijke overgang wordt gevormd tussen de industriezone en de omgeving rond kasteel Klaverblad; dat deze buffer als grens kan worden genomen voor het waardevolle landschap rond kasteel Klaverblad; ...

"Overwegende het decreet van 18 juli 2003 betreffende het Algemeen Waterbeleid inzonderheid art 8 over de watertoets; dat een verdere invulling van de industriezone wordt nagestreefd; dat de voorschriften rekening houden met voldoende infiltratiemogelijkheden bij de aanleg van verharde oppervlaktes; dat het gebied niet gelegen is in of nabij een recent of natuurlijk overstromingsgebied; dat bijgevolg in alle redelijkheid geoordeeld kan worden dat geen schadelijk effect wordt veroorzaakt;"

Het BPA bekrachtigt daarbij een op het eerste gezicht logische "switch" van ten eerste: *een smalle zone achterliggend industrie-gebied naar buffergebied* en ten tweede: *het parkgebied Ferrarisbos Fotografielaan naar industriegebied* ; als volgt geformuleerd in het onderbouwend rapport voor de BPA.

"Het switchen van parkgebied en industriegebied.

Het parkgebied ter hoogte van de Fotografielaan is kleinschalig en ligt volledig ingesloten in industriegebied. Dit parkgebied heeft door het feit dat het helemaal geïsoleerd ligt, slechts een geringe groen- en natuurfunctie voor de omgeving. Het gebied is integraal door industriegebied omringd.

De Klaverbladdreef, ter hoogte van het kasteel Klaverblad wordt zelf vrij hard geconfronteerd met het industriegebied. De grens van het industriegebied ligt aan de Klaverbladdreef. Indien het industriegebied volledig wordt ingevuld, worden de natuurwaarde en landschappelijke kwaliteiten van de dreef en zijn omgeving sterk aangetast.

Door de omwisseling van het industriegebied met het parkgebied wordt een oplossing geboden voor deze conflicten. Tevens wordt een verdere versnippering van het groen zo tegen gegaan en het achterliggende bedrijventerrein kan meteen landschappelijk-visueel worden gebufferd." (zie plannetje in bijlage)

De hele redenering lijkt op het eerste gezicht inderdaad mooi en gebalanceerd, maar de realiteit en de meer recente visie op open ruimte en natuur, geven een ander perspectief weer:

- de natuurwaarde van het Ferrarisbos wordt enkel bekeken vanuit zijn "geïsoleerde ligging". Er wordt geen enkele referentie gemaakt naar de feitelijk waarde, zowel historisch (< 1750 !) als biologisch-ecologisch (bronbosgebied met uitbundige voorjaarsflora, beschermde vleermuizen en roofvogels en andere vogelpopulaties (Spechten, Boomklevers, ...)). Kortom, klein in oppervlak maar door de ligging en de ouderdom van het bos, heel waardevol.! Dit werd trouwens reeds zo aangegeven in de karteringen van de Groene Hoofdstructuur.
- het bosje is inderdaad langs drie kanten (of minstens 2) begrensd, maar geeft langs de westzijde uit naar de groene zone van het Klaverblad. Het is dit wat biologisch telt en bewezen wordt door de huidige situatie.
- ook de watertoets wordt louter vanuit "ruimtelijke ordeningshoek" bekeken (infiltratie voorzien voor de lokale te verhardende oppervlakten). In de praktijk ligt het gebied in een kwelzone van de zandrug van de Scheldevallei en het kleigebied van de Rupeliaan, gekend voor zijn vochtig en overstromingskarakter, zie ook Park Neerland. Het grootste deel van het jaar staat het zuidelijk deel van het bos trouwens onder water, meer dan in het verleden. Dit is duidelijk te merken aan de staat van de bomen in het zuidelijke deel wat aangeeft dat de waterhuishouding nu reeds flink verstoord is.
- een eeuwenoud bos met zijn biologische waarde, kan je ecologisch echt niet compenseren door het te verplaatsen naar een bufferzone en het uitrekken ervan tot een smal lint. Deze bekommernis behoeft geen verder betoog.
- een bufferzone aanleggen is fijn, al zal deze erg hoog moeten zijn om de beoogde landschappelijke afscherming voorzien in het plan te bewerkstelligen, wat bovendien minstens 10 jaar duurt
- het achterliggende landbouwgebied is een belangrijk voedselgebied voor de laatste resterende Wilrijkse Boerenzwaluwpopulatie. Het verder bebossen van dit weidegebied is voor deze soort spijtiggenoeg nefast !
- er wordt gewoon rekenkundig aan oppervlakte-compensatie gedaan in functie van de vereisten van het bosdecreet. Het bosdecreet streeft echter niet alleen een oppervlaktecompensatie na, maar tracht ook de degeneratie van de kwaliteit van bossen tegen te gaan. De voorziene compensatie houdt hier helemaal geen rekening mee.

Hedendaagse ruimtelijke visies voor de omgeving van stedelijke gebieden pleiten voor "het behoud van kerngebieden, integratie en *stepstone* principe". Dus niet het wegwerken van een kerngebied zoals het Ferrarisbos Fotografielaan en het volledig scheiden van groen, extensief weidegebruik en industrie zoals in hte BPA vastgelegd; maar het integreren in een meer open ruimtelijke structuur, zodat plant en dier maar ook recreanten, kunnen bewegen naar andere open ruimten en groene entiteiten.

Op basis van de achtergrondnota en het BPA, kunnen we dus alleen maar vaststellen dat de onderbouwing van de BPA "administratief" mooi was uitgewerkt, met als enig doel het industriegebied langsheen de Fotografielaan te sluiten en het verloren gegane parkgebied te compenseren. Het dossier is echter kwalitatief niet degelijk onderbouwd waarbij we ons vragen stellen bij de deugdelijkheid en de kwaliteit van het onderzoek uitgevoerd door het studiebureau in kwestie. Het lijkt ons echt niet mogelijk om tot zulke conclusies te komen, wanneer de geo-hydrologie, de historiek en de biologische-

ecologische dimensie van het gebied ten gronde waren bekeken. Laat de studie die bijvoorbeeld voor Groen Neerland werd uitgevoerd, hier een voorbeeld zijn !

Natuurpunt is absoluut niet blind voor duurzame industriële ontwikkeling gezien het belang voor de economie en de welvaartsontwikkeling, integendeel. Vraag is natuurlijk of er hier echt wel sprake is van de geciteerde toename aan economische ontwikkeling en extra lokale tewerkstelling... en of er niet duurzamer te werk kan worden gegaan bij de invulling van uitbreidingsnoden voor verdere industriële ontwikkeling? Ons lijkt het eerder een verhuis van bestaande "Veritas" en "Essers" activiteiten van andere gebieden naar de Fotografielaan. Bovendien blijkt men veelal met "niet lokale" chauffeurs te rijden. De verhuis zal tot leegstand leiden op de huidige vestingsplaats van Veritas, die een betere aansluiting heeft met het wegennet... . De economische meerwaarde voor Wilrijk lijkt ons dus niet echt bewezen. Anderzijds betaalt Wilrijk er wel een belangrijke welvaartsprijs voor, waardoor het evenwicht zoek is.

Voorstel vanwege Natuurpunt Zuidrand:

Natuurpunt wenst industriële ontplooiing zeker kansen te geven indien dit op een duurzame wijze kan en er ook een echte noodzaak is tot aansnijding van nieuwe gebieden. Wat dit laatste betreft ligt er voor Wilrijk en omgeving geen masterplan of inventaris voor, waardoor de scheidingslijn tussen maatschappelijke noodzaak en individuele bedrijfsbelang(en) in dit dossier erg onduidelijk is. Het Ferrarisbos langsheen de Fotografielaan is wel degelijk ecologisch belangrijk, herbergt verscheidene beschermde soorten en sluit naadloos aan op de achterliggende open ruimte. Het heeft ook een belangrijke hydrologische functie als bergingszone van water voor een nu reeds verstoorde watertafel in de overstromingsgevoelige vallei van de Struisbeek.

Idealiter wordt **het ganse Ferrarisbos behouden** als onderdeel van de bufferzone, zodat de kernzone bewaard blijft. In een compromisscenario waarbij mogelijks getekende verbintenissen met Veritas niet meer kunnen verbroken worden, lijkt het ons dat **maximaal 1/3 (het zuidelijk gedeelte van het bos dat Veritas wenste te huren) gekapt en bebouwd kan worden, maar dat de rest gevrijwaard blijft**. De bomen in het noordelijke deel blijven dus staan om de ecologische waarde te behouden en worden niet verjongd zoals gesuggereerd. Enkel veiligheidsonderhoud kan. Er is heden immers geen enkele zinnige reden aan te halen om ook dit deel nu te kappen, integendeel ! Bovendien lijkt het ons wenselijk en zelfs noodzakelijk om de eigenaar een hydrologische studie op te leggen naar de impact van de kapping en de bebouwing op de waterhuishouding, vooral het kwel- en oppervlaktewater en de bergingscapaciteit.

Doorheen het resterende (te behouden) bosdeel kan dan een knuppelpad worden aangelegd, zodat zachte recreanten het achterliggende open gebied kunnen bereiken. Hiermede wordt voldaan aan een ander belangrijk punt uit de onderbouwingsnota van de BPA : *het ontsluiten van het groengebied (is heden niet het geval!)*. Dit lijkt ons belangrijk om het draagvlak bij de bevolking te verbreden. Door het behoud van het resterende deel van het bos moet ook geen extra buffer worden aangelegd vlak achter het bos, waardoor de vleermuizen en Boerenzwaluwen hun voedselareaal kunnen behouden.

Tot slot hebben we enkele vragen naar verduidelijking voor de administratie en het district :

- werd er een gepaste vergunning aangevraagd voor de zanddijk achter het gebied? We vonden hiervan geen spoor op de website van stad of district.
- werd de ontwerp-MER voor de kapwerken openbaar voorgelegd en bevat deze een inventaris van de biologische-ecologische en hydrologische waarden en eigenschappen van het gebied zodat hieruit een gepaste onderbouwde beslissing kon genomen worden? Ondanks we met regelmaat ter plaatse

passeren, hebben we hier voor de kapvergunning/MER, of vergunningsaanvraag voor de zanddijk geen "commodo-et-incommodo" zien uithangen de laatste jaren.

- de aanbevelingen van de brandweer voor bufferbekkens houden rekening met de buffering voor oppervlaktewater. Bestaat er een gelijkaardige studie voor het grond- en kwelwater wat hier mogelijks aan de oppervlakte komt? Werd er ooit een watertoets uitgevoerd die hiernaar peilde?
- men spreekt van parkeergelegenheid voor bijna 700 wagens. Aangezien deze nergens op de plannen terug te vinden zijn veronderstellen we dat referentie gemaakt wordt naar de niet vergunde en juridisch betwiste verharding van Cardoen? Indien zo, dan kan deze parkeergelegenheid niet meegenomen worden in de vergunningsafweging en is er een deficit. Het lijkt ook erg onwaarschijnlijk dat een groot deel van de tewerkgestelden met de fiets zouden komen zoals ingeschat, aangezien ze afkomstig zijn van andere regio's of zelfs van het buitenland.

Mogen wij verzoeken dat bovenstaande vragen vanuit het oogpunt van een transparante en gedegen bestuursbeslissing voorafgaandelijk kunnen bekeken worden, aangezien mogelijks van belang voor de standpuntsbepaling van het district.

Natuurpunt Zuidrand hoopt dat het district en de stadsadministratie met bovenstaande voorstellen en vragen rekening zullen houden bij verdere adviezen over het "Ferrarisbosje" en wenst hierover graag op korte termijn een gesprek te hebben met het district en de betrokken administratie.

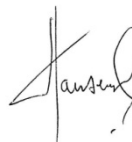
Natuurpunt doet verder een oproep aan alle betrokken partijen op het nakomen van de bestaande wetgeving en beleidslijnen. Niemand heeft immers baat om van bij de start van een nieuwe gemeentelijke legislatuur, meteen opgezadeld te zitten met een niet transparante beslissing en misschien wel incorrect ingeschatte situatie.

Met beste groet

Hugo Waeterschoot

Voorzitter Natuurpunt Zuidrand
Beheerder Natuurpunt nationaal

Erlend Hansen

Secretaris Natuurpunt Zuidrand

Natuurpunt Zuidrand Antwerpen is de plaatselijke afdeling van Natuurpunt vzw. De afdeling telt meer dan 1300 leden (families) en het werkingsgebied strekt zich uit over het district Wilrijk en de gemeenten Edegem en Hove. Ze beheert het natuurreserveaat Fort 7 te Wilrijk evenals Groen Neerland en zet zich actief in voor het beheer van deze en andere lokale groen- en natuurelementen. Naast beheer heeft de afdeling veel aandacht voor natuureducatie en -beleving, lokaal natuurbeleid en draagt ze via gerichte natuurinventarisaties bij aan wetenschappelijke kennisopbouw voor het behoud en beheer van gebieden en soorten. De afdeling organiseert jaarlijks meer dan 150 activiteiten die aangekondigd worden in haar trimestrieel tijdschrift "rAntGroen". Voor mer informatie: www.zuidrand.be of facebookpagina Natuurpunt-Zuidrand-Antwerpen.

	GROENE RUIMTE		UITBREIDING BESTAANDE INDUSTRIE
	GROENE BUFFER		ONTSluitING BESTAANDE INDUSTRIE
	KLAARWEGADDEEF		NIEUWE ONTSluitING AUTOSTAD
	NAS/TEL KUNSTGRAD		